

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

BANČNI NADZOR

Vodnik za ocenjevanje prošenj finančnotehnoloških kreditnih institucij za pridobitev licence

BANKENTOEZICHT

Marec 2018

BANKTILSYN BANKU UZRAUDŽĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Kazalo

Predgovor	2
1 Uvod	3
1.1 Ozadje vodnika	3
1.2 Kaj je finteh banka?	3
1.3 Ocenjevanje prošelj finteh bank za pridobitev licence	4
2 Primernost članov upravljalnega organa	6
Okvir 1 Ocenjevanje primernosti članov upravljalnega organa	6
3 Primernost delničarjev	7
Okvir 2 Ocenjevanje primernosti delničarjev	7
4 Organizacijska struktura	9
4.1 Odobravanje kreditnega tveganja in upravljavska struktura	9
Okvir 3 Ocenjevanje kreditnega točkovanja in upravljavske strukture	9
4.2 IT-tveganja	11
Okvir 4 Ocenjevanje IT-tveganj	11
4.3 Zunanje izvajanje, vključno s storitvami v oblaku	12
Okvir 5 Ocenjevanje zunanjega izvajanja	12
4.4 Ravnanje s podatki	13
Okvir 6 Ocenjevanje ravnanja s podatki	13
5 Poslovni načrt	14
Okvir 7 Ocenjevanje poslovnega načrta	14
6 Kapital, likvidnost in solventnost	16
6.1 Ustanovni kapital	16
6.2 Likvidnost	16
Kratice	17

Predgovor

V tem dokumentu se izraza »licenca« in »dovoljenje« uporabljata enakovredno, prav tako izraza »banka« in »kreditna institucija«.

Zaradi tehnoloških inovacij v bančnem sektorju vstopa na finančni trg vse večje število subjektov s finančnotehnološkim poslovnim modelom. To se kaže v čedalje večjem številu prošenj za pridobitev licence za opravljanje bančnih storitev, ki so jih takšni subjekti predložili v odobritev Evropski centralni banki (ECB). Prošnje »finančnotehnoloških (finteh) bank« za pridobitev licence, obravnavane v tem vodniku, zadevajo kreditne institucije, kakor so opredeljene v členu 4(1)(1) uredbe o kapitalskih zahtevah (CRR).¹

»Finteh« je krovni termin, ki zajema široko paleto poslovnih modelov. Ta vodnik se v skladu s pristojnostmi ECB nanaša na bančne poslovne modele, pri katerih priprava in ponujanje bančnih produktov in storitev temeljita na tehnološko podprtih inovacijah.

Usmeritve ECB, ki veljajo za izdajo dovoljenja bankam znotraj enotnega mehanizma nadzora (EMN), kakor so predstavljene v Vodniku za ocenjevanje prošenj za pridobitev licence, veljajo tudi za izdajo dovoljenja finteh bankam. Vloga ECB je zagotoviti, da imajo finteh banke ustrezno dovoljenje ter da so vzpostavile okvir za obvladovanje tveganj, s katerim predvidevajo, razumejo in se odzivajo na tveganja, ki izhajajo iz njihovega področja poslovanja. Podobno morajo tudi finteh banke izpolnjevati iste standarde kot druge banke ter podvržene morajo biti podobnemu režimu.

Namen tega vodnika je potencialnim finteh prosilcem zagotoviti večjo transparentnost ter s tem izboljšati razumevanje postopkov in kriterijev, ki jih ECB uporablja pri ocenjevanju prošenj za pridobitev licence. Namen transparentnosti je tudi olajšati postopek pridobivanja licence. Vodnik je nevtralen do tehnologije, saj finteh bank kot tržnih udeležencev niti ne spodbuja niti jih ne odvrča od vstopa na trg. Vodnik ni pravno zavezujoč, ampak je praktično orodje, ki je v pomoč prosilcem in vsem subjektom v procesu izdaje dovoljenja, s čimer omogoča nemoten in učinkovit postopek in oceno.

Vključuje tiste vidike nadzornega ocenjevanja prošenj za pridobitev bančne licence, ki so še posebno relevantni za specifično naravo bank s finteh poslovnim modelom, brati pa ga je treba skupaj s splošnima vodnikoma ECB o ocenjevanju prošenj za pridobitev licence ter o ocenjevanju sposobnosti in primernosti.²

¹ Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (UL L 176, 27. 6. 2013, str. 1).

² Glej Vodnik za ocenjevanje prošenj za pridobitev licence in [Vodnik za ocenjevanje sposobnosti in primernosti](#), ki sta na voljo na spletnem mestu ECB.

1 Uvod

1.1 Ozadje vodnika

EMN sestavljajo ECB in pristojni nacionalni organi (PNO) sodelujočih držav. ECB izvaja pregled nad evropskim bančnim nadzorom tako, da:

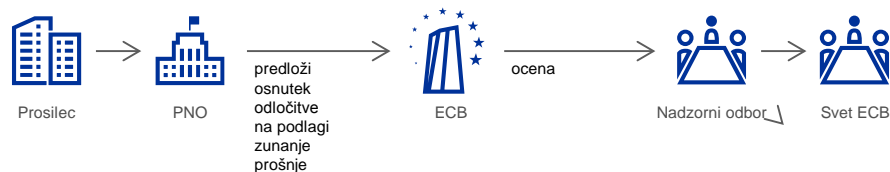
- uvaja skupen pristop pri vsakodnevnemu nadzoru;
- skrbi za dosledno izvajanje predpisov in nadzornih politik.

ECB ima pristojnost, da odobri bančno licenco vsem bankam, ki bi želele poslovati v euroobmočju, kamor sodijo tudi fintež banke.

V okviru EMN tako ECB kot tudi pristojni nacionalni organi skupaj ocenjujejo odobritev in razširitev bančne licence. Vstopna točka za vse prošnje je pristojni nacionalni organ države, kjer bo banka ustanovljena. ECB in pristojni nacionalni organi tesno sodelujejo med celotnim postopkom ocenjevanja, ECB pa sprejme končno odločitev.³

Slika 1

Postopek izdaje dovoljenja

1.2 Kaj je fintež banka?

Če želimo opredeliti fintež banko, je koristno, da najprej razumemo sam koncept. Odbor za finančno stabilnost (FSB) opredeljuje fintež področje kot tehnološko podprte inovacije v sektorju finančnih storitev, ki lahko privedejo do novih poslovnih modelov, aplikacij, postopkov ali produktov s pomembnim vplivom na zagotavljanje finančnih storitev.⁴

Po mnenju ECB je ta vodnik relevanten za subjekte, ki spadajo pod opredelitev »kreditne institucije« v CRR.⁵

³ Več podrobnosti je v razdelku 6 v Vodniku za ocenjevanje prošenj za pridobitev licence, ki je na voljo na spletnem mestu ECB o bančnem nadzoru.

⁴ Glej FSB, »Financial Stability Implications from FinTech«, str. 7, junij 2017 (<http://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>).

⁵ Člen 4(1)(1) CRR opredeljuje kreditno institucijo kot »družbo, katere dejavnost je sprejemanje vlog ali drugih vračljivih sredstev od javnosti in dajanje kreditov za svoj račun«.

ECB obravnava finte banke kot banke, ki imajo »poslovni model, pri katerem priprava in ponujanje bančnih produktov in storitev temeljita na tehnološko podprtih inovacijah«.

Za namene tega vodnika ECB obravnava finte banke kot banke, ki imajo »poslovni model, pri katerem priprava in ponujanje bančnih produktov in storitev temeljita na tehnološko podprtih inovacijah«. Glede na raznolikost institucij in tehnologij v državah, ki sodelujejo v EMN, takšen širok koncept zajema različne dejavnosti kreditnih institucij v različnih jurisdikcijah ter vključuje:

- nove finte podrejene družbe obstoječih bank, ki že imajo licenco;⁶
- nove tržne udeležence, ki uvajajo tehnološke inovacije, da bi preko celotne vrednostne verige tekmovali s tradicionalnimi bankami, kakor tudi obstoječe ponudnike finančnih storitev (npr. plačilne institucije, investicijska podjetja, institucije za izdajo elektronskega denarja itd.), ki svoj obseg poslovanja širijo na bančne dejavnosti, zato so obravnavani kot novi tekmeči na trgu in potrebujejo bančno licenco.

1.3 Ocenjevanje prošelj finte banke za pridobitev licence

Namen tega vodnika je pojasniti pristop ECB k ocenjevanju prošelj za pridobitev licence za nove finte banke in za ustanovitev specializiranih podrejenih družb obstoječih kreditnih institucij (pomembnih in manj pomembnih),⁷ ki uvajajo finte poslovni model. Finte banke se morajo držati istih standardov kot vse druge vrste kreditnih institucij.

Vodnik je januarja 2018 odobril Nadzorni odbor ECB.

Vodnik upošteva usmeritve, ki jih je odobril Nadzorni odbor (brez poseganja v nacionalne pravne okvire in pravni okvir EU), nanaša pa se na nadzorna vprašanja, ki so še posebno pomembna za finte prosilce. Vseeno ta vprašanja ne veljajo izključno za finte banke, ampak so enako relevantna tudi za ocenjevanje bank z bolj tradicionalnim poslovnim modelom.

Usmeritve, prakse in postopke, določene v tem vodniku, bo morda treba spreminjati in prilagajati v skladu z novimi dogajanjimi in v praksi pridobljenimi izkušnjami. Redno se bodo revidirali v skladu z razvojem nadzorniških praks na področju dovoljenj ter v skladu z mednarodnimi in evropskimi regulativnimi dogajanjimi in novimi tolmačenji direktive o kapitalskih zahtevah IV (CRD IV),⁸ na primer s strani Sodišča Evropske unije.

Vodnik ni pravno zavezujoč, ampak je zamišljen kot praktično orodje, ki – kot je omenjeno v predgovoru – ga je treba brati skupaj s splošnima vodnikoma ECB o ocenjevanju prošelj za pridobitev licence ter o ocenjevanju sposobnosti in primernosti. Pristojni nacionalni organi so se dogovorili, da bodo nacionalno

⁶ Institucija z licenco se lahko na primer odloči, da ustanovi novo pravno osebo, ki bo uporabljala finte rešitve, ki so se prej razvijale interno.

⁷ Informacije o razvrstitvi institucij na pomembne in manj pomembne so v členu 6(4) Uredbe Sveta (EU) št. 1024/2013 z dne 15. oktobra 2013 o prenosu posebnih nalog, ki se nanašajo na politike bonitetnega nadzora kreditnih institucij, na Evropsko centralno banko (UL L št. 287, 29. 10. 2013, str. 63).

⁸ Direktiva 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES (UL L 176, 27. 6. 2013, str. 338).

zakonodajo tolmačili in postopke razvijali v skladu s temi usmeritvami, kolikor je to mogoče.

Splošni kriteriji, ki so določeni v CRD IV in se ocenjujejo v postopku izdaje dovoljenja, med drugim vključujejo naslednja področja:

1. upravljavsko strukturo (primernost članov upravljalnega organa in primernost delničarjev);
2. notranjo organizacijo (upravljanje tveganj, skladnost s predpisi in revizijski okvir);
3. poslovni načrt;⁹
4. kapital, likvidnost in solventnost.

⁹ Nadaljnje javno posvetovanje o Vodniku za ocenjevanje prošelj za pridobitev licence bo obsegalo ocenjevalne kriterije na področju poslovnega načrta in kapitala bank. Ta vodnik pokriva vprašanja, relevantna za finteh banke, v sklopu štirih ocenjevalnih kriterijev, ki so v skladu s kriteriji splošnega pravnega okvira in prihodnjih dopolnitev Vodnika za ocenjevanje prošelj za pridobitev licence.

2 Primernost članov upravljalnega organa

Kar zadeva primernost upravljalnega organa, morajo finteh banke izpolnjevati enake splošne kriterije kot vse druge banke. Zato morajo imeti člani upravljalnega organa v skladu s CRD IV in implementacijo direktive v nacionalno zakonodajo sodelujočih držav članic zadostno znanje, veščine in izkušnje za opravljanje svoje funkcije. To vključuje zadostno znanje, veščine ter praktične in teoretične izkušnje na področju bančništva oziroma finančnih storitev.¹⁰

Ker imajo finteh banke tehnološko usmerjen poslovni model, so tehnično znanje, veščine in izkušnje enako nujni kot zadostno bančno znanje, veščine in izkušnje, ki članom upravljalnega organa omogočajo, da opravljajo svoje naloge.

Okvir 1

Ocenjevanje primernosti članov upravljalnega organa

ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili poklicne izkušnje, kvalifikacije in veščine oseb, ki vodijo poslovanje finteh banke.

Računalniške kompetence članov upravljalnega organa

CRD IV zahteva, da imajo člani upravljalnega organa ves čas zadostno znanje, veščine in izkušnje za opravljanje svojih nalog. Glede na specifično naravo finteh banke ter pomen tehnologije za njeno poslovanje ECB to zahtevo razume tako, da imajo člani upravljalnega organa – tako v funkciji upravljanja (izvršni direktorji) kot tudi v nadzorni funkciji (neizvršni direktorji) – ustrezno strokovno znanje in praktične izkušnje, da lahko razumejo tveganja, ki jih prinaša poslovni model, in tako izpolnjujejo svojo funkcijo. Eden od pokazateljev, da je omenjena zahteva izpolnjena, je dejstvo, da je finteh banka za člana uprave imenovala tudi direktorja informatike.

Sposobnost in primernost članov upravljalnega organa¹¹

Ocenjeno bo znanje in izkušnje članov upravljalnega organa na področju bančništva oziroma finančnih storitev. Eden od dejavnikov, ki bo določal, kakšna raven znanja in izkušenj je zadostna, bo kompleksnost poslovnega modela.

¹⁰ Glej razdelek 5.3 v Vodniku za ocenjevanje prošenj za pridobitev licence.

¹¹ Glej [Vodnik za ocenjevanje sposobnosti in primernosti](#), ki je na voljo na spletnem mestu ECB o bančnem nadzoru.

3 Primernost delničarjev

V okviru postopka izdaje dovoljenja so delničarji s kvalificiranim deležem ocenjeni z enakimi kriteriji, kot se uporabljajo za ocenjevanje pridobitelja kvalificiranega deleža v obstoječi kreditni instituciji.¹² Pri finteh bankah so v strukturi delničarjev ustanovitelji in različni ponudniki tveganega kapitala. V nekaterih primerih je glavni delničar finteh banke »poslovni inkubator«.¹³ Ker subjekti potrebujejo financiranje za rast, so investitorji med postopkom izdaje dovoljenja pogostokrat ponudniki »semenskega kapitala«, ¹⁴ njihovi deleži pa se lahko s prihodom novih investitorjev v kasnejši fazi zmanjšajo. Takšni prihodnji investitorji v času pridobitve dovoljenja ponavadi niso znani. V nekaterih primerih pa je med postopkom izdaje dovoljenja kljub temu očitno, da obstoječi delničarji dolgoročno ne bodo ohranili svojih deležev v instituciji.

Poleg tega finteh banke na začetku poslovanja največkrat nimajo veliko možnosti, da bi se za financiranje obrnile na kapitalski trg (preko prve javne prodaje). Upravljalni organ bo zato osredotočen na iskanje virov financiranja.

V skladu s CRD IV mora imeti vsak delničar s kvalificiranim deležem strokovno znanje na področju finančnih dejavnosti, vključno s finančnimi storitvami. Če ni lastnikov s kvalificiranim deležem, bo ocenjenih 20 največjih delničarjev ali družbenikov.

Poleg tega bi morala biti finančna trdnost delničarjev zadosti velika, da se zagotovi preudarno in skrbno delovanje finteh banke v začetnem obdobju (običajno tri leta).

Okvir 2

Ocenjevanje primernosti delničarjev

Ugled delničarjev s kvalificiranim deležem

Ob upoštevanju načela sorazmernosti bodo ECB in pristojni nacionalni organi ocenjevali ugled delničarjev¹⁵ (z vidika integritete in strokovne usposobljenosti) ob upoštevanju stopnje vpliva, ki ga namerava vsak delničar imeti na finteh banko. V tej oceni se bo poleg tega upoštevalo, ali je vzpostavljena dobra struktura korporativnega upravljanja (npr. neodvisni neizvršni člani uprave). Če

¹² Glej razdelek 5.4 v Vodniku za ocenjevanje prošelj za pridobitev licence.

¹³ Izraz »poslovni inkubator« se nanaša na kombinacijo podjetniškega razvoja, infrastrukture in kadrov z namenom negovati nova in majhna podjetja tako, da jim pomaga preživeti in rasti v začetnih fazah razvoja, ko so verjetno bolj ranljiva in se soočajo s težavami.

¹⁴ Semenski kapital je ustanovitveni kapital na začetku poslovanja podjetja, s katerim se pokrijejo začetni stroški poslovanja in privabljajo ponudniki tveganega kapitala. Pogostokrat se zagotavlja iz osebnega premoženja ustanoviteljev.

¹⁵ To velja bodisi za delničarje, ki imajo več kot 10% kapitala in glasovalnih pravic, bodisi za 20 največjih delničarjev, če je več manjših delničarjev brez kvalificiranega deleža. Glej člen 14(1) Direktive 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES (UL L 176, 27. 6. 2013, str. 338).

ima delničar dokazane izkušnje z investiranjem in upravljanjem portfeljev, se bodo upoštevale tudi pretekle izkušnje.

Finančna trdnost delničarja s kvalificiranim deležem

ECB in pristojni nacionalni organi bodo finančno trdnost delničarjev ocenjevali glede na potrebe finteh banke po financiranju. Delničarji s kvalificiranim deležem morajo kot del postopka izdaje dovoljenja izpolnjevati zahteve CRD IV, medtem ko bodo skladnost s kriteriji iz člena 23 CRD IV, kot so bili preneseni v nacionalno zakonodajo, ocenjevali ECB in pristojni nacionalni organi, vključno z načrti glede zagotavljanja podpore finteh banki povrh potrebnega začetnega kapitala, kot je bil ocenjen v postopku izdaje dovoljenja, če bi bilo to potrebno. Njihova pripravljenost in sposobnost za to temelji na obstoječih finančnih virih ali predvidljivih prihodkih od poslovne dejavnosti ter na kontaktih, ki jim lahko omogočijo pridobitev dodatnih virov financiranja. Če poslovni načrt finteh banke predpostavlja stopnje rasti, ki jih je mogoče doseči samo z dodatnim financiranjem, ki presega zaveze in vire sedanjih delničarjev, bodo ECB in pristojni nacionalni organi preučili poslovni načrt in tam opisan pristop, ki se bo uporabil za zbiranje dodatnih sredstev.

4 Organizacijska struktura

4.1 Odobravanje kreditnega tveganja in upravljavska struktura

Finteh banke, ki poslujejo na razvitih trgih, pri preverjanju zmožnosti komitentov, da odplačajo kredit, pogostokrat uporabljajo standardne pristope ter med drugim ocenjujejo:

- identiteto – zaradi preprečevanja goljufij;
- zmožnost odplačevanja – na podlagi dohodkov in trenutnega dolžniškega bremena;
- pripravljenost za odplačevanje – običajno na podlagi kreditne zgodovine.

Nekatere od teh informacij, zlasti kreditna zgodovina stranke (kako uspešna je bila stranka v preteklosti pri odplačevanju kreditov), običajno niso na voljo v začetnih fazah poslovanja, zato ne morejo vzpostaviti notranjega modela kreditnega točkovanja. Finteh banke zato ponavadi uporabljajo zunanje storitve kreditnega točkovanja oziroma uporabljajo alternativne vire podatkov in alternativne metodologije za kreditno točkovanje.

ECB in pristojni nacionalni organi bodo preverili, ali ima prosilec jasen in utečen postopek odobravanja posojil ter postopek spreminjanja, obnavljanja in refinanciranja obstoječih posojil. Vzpostaviti morajo tudi postopek, s katerim pokažejo, katere podatke uporabljajo pri odobravanju posojil ter kako zagotavljajo kakovost podatkov.

ECB in pristojni nacionalni organi bodo tudi ocenili, ali so omenjeni postopki dokumentirani in se redno preverjajo. To velja tudi za ocenjevanje primernosti ter vrednotenje in izvršljivost premoženja, zastavljenega kot zavarovanje, kakor tudi za razvrščanje slabih posojil in njihovo upravljanje.

Finteh banke so ponavadi bolj mednarodno usmerjene kot tradicionalne banke, zato verjetno pomemben del njihovega poslovanja poteka zunaj države, v kateri so predložile prošnjo za pridobitev licence. Zaradi tega je možno, da bodo potrebni specifični postopki kreditnega točkovanja za vsako državo posebej.

Okvir 3

Ocenjevanje kreditnega točkovanja in upravljavske strukture

Pri ocenjevanju prošnje finteh banke za pridobitev licence bodo ECB in pristojni nacionalni organi upoštevali naslednje vidike dajanja kreditov, notranjega upravljanja ter metodologij in podatkov za kreditno točkovanje.

Struktura upravljanja in postopek odločanja o kreditih

1. ECB in pristojni nacionalni organi bodo preverili prosilčev interni postopek za ocenjevanje posojil, s katerim morajo biti določeni minimalni kriteriji glede informacij, na katerih bo temeljila analiza. V nadzorni oceni bo upoštevano, kako prosilec preverja dohodke komitentov ter kakšne sisteme (npr. register bonitetnih agencij) in podatke (npr. evidence o kreditni zgodovini in raven neto zadolženosti komitentov na podlagi podatkov o komitentu ali o primerljivi skupini komitentov) uporablja za pridobivanje kreditnih točk.
2. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili, kako bodo te informacije služile kot podlaga za bonitetne ocene, dodeljene posojilom, ki jih je odobrila finteh banka. Ker je točnost in ustreznost takšnih informacij za banko ključna, mora biti njen upravljalni organ sposoben ustrezno presoditi primernost postopka dajanja kreditov finteh banke od začetka do konca.

Kreditno točkovanje

1. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili izvedljivost prosilčevega modela kreditnega točkovanja, ki lahko temelji na več pristopih, od oblikovanja notranjega modela kreditnega točkovanja do uporabe lastnih podatkov za potrditev veljavnosti kreditnih točk, pridobljenih od zunanjih ponudnikov. Poleg tega bodo ocenili tudi, kako bo rast obsega poslovanja usklajena s sorazmernimi izboljšavami modela kreditnega točkovanja in celotnega procesa upravljanja tveganj.
2. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili dokumentacijo o modelu kreditnega točkovanja in kako dobro ga razumejo zaposleni povsod v banki, vključno z vodstvenim kadrom in zaposlenimi, ki delajo na področju odobravanja kreditov in presoje kreditne sposobnosti.
3. Če namerava finteh banka poslovati v več državah, bo verjetno potrebovala specifične postopke kreditnega točkovanja za vsako državo posebej zaradi razlik v razpoložljivosti podatkov – na primer davčni predpisi in davčne napovedi se med državami lahko razlikujejo. Te posebnosti bo treba upoštevati, da se zagotovi učinkovitost modela kreditnega točkovanja, in bodo proučene v okviru nadzorne ocene.
4. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ob upoštevanju načela sorazmernosti in ob uporabi tveganju prilagojenega pristopa ocenili ustreznost načrtovanja virov s strani finteh prosilcev, vključno s številom zaposlenih, ki sodelujejo pri razvoju in vzdrževanju notranjih modelov kreditnega točkovanja.

Metode in podatki za kreditno točkovanje¹⁶

1. Metode kreditnega točkovanja, ki se uporabljajo za zagotavljanje skladnosti z regulativnimi zahtevami, bodo ocenjevali ECB in pristojni nacionalni organi. Kadar se uporabljajo alternativni viri podatkov in metodologije za kreditno točkovanje, bodo ECB in pristojni nacionalni organi ocenili, ali njihovo uporabo podpirajo sorazmerno upravljanje tveganj in nujna kapitalna varovala.

¹⁶ Pri teh metodah se uporabljajo modeli osnovnih analitičnih podatkov in alternativni viri podatkov, na primer plačila računov za zdravniško oskrbo in profili na družbenih omrežjih, zato se razlikujejo od standardnih modelov kreditnega točkovanja, pri katerih se kot vhodni podatki uporabljata le kreditna zgodovina in zadolženost.

2. Če finteh banka uporablja kreditne točke, ki jih je pridobila od zunanjega ponudnika (zunanje izvajanje kreditnega točkovanja), in zunanji ponudnik za izdelavo preglednice kreditnih točk uporablja alternativne vire podatkov, bodo ECB in pristojni nacionalni organi ocenili ustreznost obvladovanja tveganj v finteh banki. Med drugim bodo upoštevali, ali se tveganja, povezana z uporabo zunanjih izvajalcev, ustrezno upravljajo ter ali so postopek kreditnega točkovanja in viri podatkov ustrezno dokumentirani in jih razumejo zaposleni povsod v banki. Poleg tega bodo ocenjevali tudi zmožnost prosilca, da uveljavlja pogodbene pravice, ki tako finteh banki kot tudi nadzornikom dovoljujejo, da revidirajo kreditno točkovanje, ki je bilo oddano zunanjim izvajalcem.
-

4.2 IT-tveganja

Po mnenju ECB sta dve od najpogostejših področij IT-tveganj,¹⁷ ugotovljeni znotraj evropskega bančnega nadzora, kibernetско tveganje, denimo možnost kibernetiskega kriminala, in povečana uporaba zunanjega izvajanja, vključno z računalništvom v oblaku.

Povečana ranljivost za kibernetiske napade je posledica vključenosti širokega nabora deležnikov. Ker finteh banke navadno več del oddajajo zunanjim izvajalcem, kar vključuje izmenjavo podatkov med širšim krogom udeležencev, se poveča ranljivost banke za kibernetiske napade. Kibernetiski napadi lahko povzročijo motnjo storitev, izgubo podatkov o strankah, goljufive finančne transakcije in izpade sistemov.

Okvir 4

Ocenjevanje IT-tveganj

Zaščitni ukrepi proti kibernetiskim napadom

Za zmanjšanje vpliva kibernetiskega tveganja bodo ECB in pristojni nacionalni organi ocenili zaščitne ukrepe, ki jih bo izvajala finteh banka, med katerimi so:

1. specializirani zaposleni in okvir notranjega upravljanja tveganj, ki upravljalnemu organu omogočajo, da razvije strategijo in postopke za spremljanje, hitro odkrivanje in odzivanje na kibernetiske incidente;
 2. ureditev, ki zagotavlja neprekinjeno poslovanje in vzdržnost, vključno s tem, kakšna nadomestila pripadajo komitentom, če so žrtve kibernetiskega napada (npr. kršitve varnosti podatkov);
 3. podrobnosti o zaščitnih ukrepih, ki se bodo izvajali, da se zagotovi velika razpoložljivost računalniških sistemov in omrežij.
-

¹⁷ Tveganje v zvezi z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT), kot ga je opredelil EBA, se nanaša na tveganje, da sta lahko delovanje in razpoložljivost sistemov in podatkov IKT prizadeta ter ni mogoče pravočasno obnoviti storitev institucije zaradi odpovedi komponent strojne ali programske opreme IKT ter pomanjkljivosti pri upravljanju sistema IKT.

4.3 Zunanje izvajanje, vključno s storitvami v oblaku

Vse banke morajo izpolnjevati regulativne zahteve v zvezi z zunanjim izvajanjem in storitvami v oblaku, vključno s finteh bankami, ki navadno v večji meri uporabljajo omenjene storitve.¹⁸ ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili, ali pogodbe o zunanjem izvajanju omogočajo prosilcu in nadzornikom, da revidirajo dejavnosti, oddane zunanjim izvajalcem. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili tudi odvisnost od ponudnikov, predvsem kar zadeva ranljivosti zaradi pogodbenih klavzul o vezanosti na določenega ponudnika, ki lahko predstavljajo tveganje, povezano z neprekinjenim poslovanjem.

Okvir 5

Ocenjevanje zunanjega izvajanja

Zunanje izvajanje

Če je finteh prosilec sklenil dogovor o zunanjem izvajanju, bodo ECB in pristojni nacionalni organi upoštevali:

1. Ali je prosilec na ustrezen način skrbno preveril ponudnika storitev, da bi ocenil tveganja, povezana z dogovori o zunanjem izvajanju. Preverjanje lahko izvede tudi neodvisna tretja oseba.
2. Ali je prosilec ustrezno upošteval dejavnike, kot so finančno stanje ponudnika storitev, njegov položaj na trgu, kakovost in menjavanje vodstvenega kadra in zaposlenih ter sposobnost, da upravlja neprekinjeno poslovanje in pripravlja natančna ter pravočasna poslovna poročila.

Zunanje izvajanje storitev v oblaku

V nadzorni oceni zunanjega izvajanja storitev v oblaku se upošteva, ali je prosilec pri izbiri ponudnika namenil dovolj pozornosti naslednjim vidikom:

1. Celovito ocenjevanje narave, obsega in kompleksnosti pogodbenega dogovora o storitvah v oblaku in tehničnih nastavitvah. Zajemati mora oceno nalog in pristojnosti ponudnika storitev v oblaku, vključno z obveznostjo, da sodeluje in izvaja kontrole, ter oceno, ali ima na voljo ustrezno interno strokovno znanje in vire za zmanjšanje tveganja v zvezi z računalništvom v oblaku.
2. Raven odvisnosti od ponudnikov storitev v oblaku in zmožnost banke, da zmanjša odvisnost od enega samega ponudnika storitev v oblaku, glede na potencialne stroške iskanja več ponudnikov storitev v oblaku.
3. Skladnost ponudnika storitev v oblaku s pravnimi in regulativnimi zahtevami.

¹⁸ Izraz »računalništvo v oblaku« se nanaša na storitve, ki omogočajo dostop do nabora računalniških virov, na primer omrežij, strežnikov in druge infrastrukture pa tudi pomnilnikov in aplikacij.

4. Ukrepi, ki jih bo ponudnik storitev v oblaku izvedel v primeru odpovedi sistemov, da bo še naprej lahko nudil podporo prosilcu. Poleg tega mora prosilec oceniti tudi tveganje, ki ga prinaša pogodbeni dogovor o storitvah v oblaku, s čimer bo pridobil informacije o skupni izpostavljenosti tveganju v zvezi s ponudnikom storitev in o vplivu, ki ga bodo imele nanj okvare, pomanjkljivosti ali neopravljanje dejavnosti s strani ponudnika storitev v oblaku.
 5. Raven zaščite za osebne in zaupne podatke, kot je vzpostavljena v dogovoru o ravni storitev.
-

4.4 Ravnanje s podatki

Tveganje v zvezi s podatki lahko nastane v primeru nepooblaščenega spreminjanja ali izgube občutljivih informacij oziroma motnje storitev. Z zanesljivim upravljanjem informacijske varnosti se bo povečala sposobnost prosilcev, da upravljajo kibernetско tveganje, s čimer bodo okrepili svojo kibernetско odpornost. ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili, ali prosilec zagotavlja, da so informacije zaščitene pred razkritjem nepooblaščenim uporabnikom (zaupnost podatkov), pred neprimernim spreminjanjem (neokrnjenost podatkov) in pred nedostopnostjo, kadar so informacije potrebne (razpoložljivost podatkov). Ob tem je treba pozornost nameniti tudi zahtevam iz splošne uredbe o varstvu podatkov,¹⁹ ki se bo uporabljala od 25. maja 2018 dalje.

Okvir 6

Ocenjevanje ravnanja s podatki

Ravnanje s podatki in varnost podatkov

ECB in pristojni nacionalni organi bodo pri ocenjevanju prosilčevega okvira upravljanja in varnosti podatkov proučili, ali je prosilec ustrezno upošteval naslednje vidike:

1. celovito upravljanje IT-tveganj s posebnim poudarkom na operativnih tveganjih (vključno z zaupnostjo, varnostjo in neokrnjenostjo podatkov);
 2. vrste izboljšanih tehnik informacijske varnosti glede na posamezna tveganja poslovne dejavnosti (npr. mikrosegmentacija IT-sistemov, uporaba načela »obrambe v globino« pri oblikovanju IT-storitev, upravljanje pravic dostopa na ravni sistemov in podatkov, strogo preverjanje pristnosti uporabnikov in komitentov ter šifriranje kanalov in podatkov v primeru občutljivih informacij).
-

¹⁹ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4. 5. 2016, str. 1).

5 Poslovni načrt

Glede na to, da fintež banke uporabljajo razmeroma nove tehnologije in so šele pred kratkim vstopile na trg, so za te vrste institucij na voljo le omejeni pretekli podatki, referenčne vrednosti in izkušnje.

Običajno obstaja večja negotovost glede poslovnih napovedi fintež banke in posledičnih kapitalskih zahtev. V primerjavi s tradicionalnimi bankami je velikokrat manj jasno, kako se bo razvijalo poslovanje, saj je težje napovedati število komitentov, raven prodaje itd. Težje je predvideti tudi prihodnjo raven zunanjega financiranja. Poleg tega lahko inovativna narava fintež banke predstavlja neznana tveganja za poslovni načrt.

Fintež prosilcem priporočamo, da pripravijo izstopni načrt, ki ga bodo morali predstaviti nadzornikom le, če ga bodo ti izrecno zahtevali na podlagi posebnosti poslovnega modela.²⁰ Namen izstopnega načrta je določiti, kako fintež prosilec lahko na lastno pobudo preneha poslovati na nadzorovan in solventen način, ne da bi škodoval potrošnikom, povzročil motnje finančnega sistema ali potreboval regulativni poseg.

Okvir 7

Ocenjevanje poslovnega načrta

Izvedbena tveganja, ki izhajajo iz poslovnega modela

ECB in pristojni nacionalni organi bodo ocenili, ali prosilec lahko dokaže, da vzdržuje rezerve zadostnega kapitala za kritje izgub ob zagonu v prvih treh letih poslovanja in po potrebi stroške, povezane z morebitno izvršitvijo izstopnega načrta (glej »Izstopni načrt« v nadaljevanju). V poslovnem načrtu morajo biti natančno opisane predvidene izgube ob zagonu v prvih treh letih poslovanja, vanj pa morajo biti vključene tudi finančne napovedi za obdobje do praga donosnosti.

Izstopni načrt

Pri ocenjevanju izstopnega načrta²¹ bodo ECB in pristojni nacionalni organi upoštevali naslednje vidike:

1. Ali kapital fintež kreditne institucije krije stroške, ki so potrebni za poslovanje fintež banke za obdobje treh let in po potrebi za prenehanje poslovanja in zaprtje banke, ne da bi to povzročilo izgube za imetnike vlog.

²⁰ Uporaba izstopnega načrta je predvidena v dokumentu, ki bo pripravljen po javnem posvetovanju o Vodniku za ocenjevanje prošelj za pridobitev licence in bo obsegal ocenjevalne kriterije na področju poslovnega načrta in kapitala. Ta vodnik zajema vsa vprašanja, ki so relevantna za fintež banke v skladu s kriteriji splošnega pravnega okvira in prihodnjih dopolnitev Vodnika za ocenjevanje prošelj za pridobitev licence.

²¹ Izstopni načrt se razlikuje od načrta sanacije in načrta za reševanje. Izstopni načrt oblikuje banka sama in z njim zagotovi nadzorovano prenehanje poslovanja, ne da bi s tem povzročila motnje ali izgube za imetnike vlog. Po drugi strani pa načrt za reševanje pripravi organ za reševanje, da bi banka prenehala poslovati, medtem ko načrt sanacije določa orodja, ki jih banka lahko uporabi, da okreva po krizi.

2. Ali izstopni načrt, če je potreben, vsebuje sprožilce za aktivacijo izstopnega načrta, ki temeljijo na naravi poslovnega modela. Kvantitativna merila (npr. kapital, likvidnost in dobičkonosnost) morajo prispevati k jasnemu razumevanju tega, kdaj je dosežena točka sprožitve, na kateri se pristojnemu nacionalnemu organu pošlje uradno obvestilo.
-

6 Kapital, likvidnost in solventnost

Nadzorniki bodo v okviru ocene kapitala, likvidnosti in solventnosti upoštevali naslednje vidike:

6.1 Ustanovni kapital

Faza zagona finteh banke lahko predstavlja večje tveganje finančnih izgub, ki lahko postopno zmanjšajo obseg razpoložljivega kapitala. Spodnja scenarija sta dva primera (od več) situacij, v katerih je lahko povrh minimalnih zahtev potreben še dodaten kapital:

- Nova finteh banka vstopi na razvit trg, na katerem posluje več tržnih udeležencev in uveljavljene blagovne znamke. Poslovni načrt finteh banke v fazi zagona zato lahko vključuje agresivno strategijo določanja cen, da bi pridobila tržni delež, denimo s ponudbo visokih obrestnih mer za pridobitev vlog, zaradi česar bo potrebovala dodaten kapital, da bo sledila napovedani rasti obsega posojil.
- Ko finteh banka bolje spozna svoje poslovno okolje, je bolj verjetno, da bo spremenila poslovni model, da se bo odzvala na potrebe trga in tako ohranila dobičkonosnost v segmentu, ki je pogosto nišen. S prehodom na spremenjen poslovni model se lahko precej spremenijo specifična tveganja, s katerimi se sooča banka. Za preprečevanje nepričakovanih izgub bo treba ta tveganja ustrezno opredeliti in jih spremljati.

6.2 Likvidnost

V fazi zagona se finteh banka lahko sooči s povečanim likvidnostnim tveganjem, kot denimo v spodnjih primerih:

- Imetniki vlog v spletnih bankah so lahko občutljivi na cene, zato bodo bolj verjetno dvignili vloge in izbrali konkurenčno banko, ki plačuje višje obrestne mere. Obstaja tveganje, da so spletni depoziti, ki jih sprejemajo finteh banke, bolj volatilni in manj »lepljivi« kot tradicionalne bančne vloge.²²
- Če se finteh banka zanaša predvsem na medbančno financiranje, lahko pomanjkanje dobičkonosnosti zlasti v začetnem obdobju vpliva na ceno refinanciranja.

²² Izraz »lepljive vloge« se nanaša na odpornost vlog proti odlivom po stresnih dogodkih, kot je bančna kriza ali kakšen drug zunanji dogodek v gospodarstvu.

Kratice

EBA	Evropski bančni organ
ECB	Evropska centralna banka
FSB	Odbor za finančno stabilnost
PNO	pristojni nacionalni organ
EMN	enotni mehanizem nadzora

© Evropska centralna banka, 2018

Poštni naslov 60640 Frankfurt na Majni, Nemčija
Telefon +49 69 1344 0
Spletno mesto www.bankingsupervision.europa.eu

Vse pravice so pridržane. Razmnoževanje v izobraževalne in nekomercialne namene je dovoljeno pod pogojem, da je naveden vir.